Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Häkkinen, Anne

Title: Onko puolison kulttuuritaustalla väliä? Suomen kurdien puolisovalinnat tilastojen valossa.

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Häkkinen, A. (2014). Onko puolison kulttuuritaustalla väliä? Suomen kurdien puolisovalinnat tilastojen valossa.. In E. Heikkilä, P. Oksi-Walter, & M. Säävälä (Eds.), Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina (pp. 94-110). Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaisuusinstituutti. Tutkimuksia A, 46.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Anne Häkkinen
S-posti: anne.m.hakkinen[at]jyu.fi
FM, tohtorikoulutettava
Historian ja etnologian laitos
PL 35 (H)
40014 Jyväskylän yliopisto

Onko puolison kulttuuritaustalla väliä? Suomen kurdien puolisovalinnat tilastojen valossa

Abstrakti

Tässä artikkelissa tarkastelen sitä, mitä tilastot kertovat Suomen kurdien puolisovalinnoista: mistä maasta kotoisin olevien kanssa avioitumista suositaan ja eroavatko sukupuolet tässä suhteessa toisistaan? Käyttämäni tilastoaineisto perustuu Tilastokeskuksen väestötilastoihin. Puolisonvalintaa olen tarkastellut siviilisäädyn, puolison äidinkielen ja syntymävaltion suhteen. Tilastoista käy ilmi, että tyypillisesti puoliso oli kotoisin samasta syntymävaltiosta kuin henkilö itse. Tilastot viittaavat siihen, että miehillä on liikkumavaraa puolison valinnassa tämän etnisen taustan suhteen jonkin verran naisia enemmän: naiset avioituivat miehiä useammin ryhmän sisäisesti. Eniten sukupuolten välillä oli eroa Turkissa syntyneiden kurdinaisten ja -miesten puolison valinnassa: naiset olivat avioituneet tyypillisesti maanmiehensä kanssa, kun taas miehistä huomattava osa oli avioitunut oman ryhmänsä ulkopuolisen, usein suomalaisen naisen kanssa. Eroja liikkumavarassa miesten välillä oli kuitenkin havaittavissa riippuen miehen syntymävaltiosta. Eroa selittää osaltaan nuorten miesten ja naisten epäsuhta Suomessa: Naimattomia kurdimiehiä on paljon enemmän kuin naimattomia naisia. Miehille ei yksinkertaisesti löydy ainakaan Suomesta puolisoa samasta etnisestä taustasta. Nähtäväksi jää, tulevatko monikulttuuriset avioliitot lisääntymään erityisesti toisen sukupolven keskuudessa, vai suositaanko ryhmän sisäistä avioitumista jatkossakin.

Avainsanat: kurdinkieliset, sukupuoli, tilastot, puolisovalinta, etninen tausta, kulttuuritausta

Johdanto

Monikulttuuristen avioliittojen määrä on Suomessa kasvanut merkittävästi viimeisten kahden vuosikymmenen aikana. Nykyisin jo lähes 64 000 Suomessa syntynyttä elää ulkomailla syntyneen kanssa avio- tai avoliitossa (Tilastokeskus 2013a). Suomeen eri maista muuttaneiden välillä on kuitenkin suuria eroja todennäköisyydessä avioitua omaan ryhmään kuuluvan tai oman ryhmän ulkopuolisen kanssa. Lisäksi puolison valinta vaihtelee sukupuolen mukaan eri ryhmissä. Kansainväliset parisuhteet, joissa toinen puolisoista on suomalaissyntyinen, ovat tyypillisesti olleet harvinaisia kummallakin sukupuolella esimerkiksi Afganistanissa, Somaliassa, Vietnamissa ja Irakissa syntyneiden maahanmuuttajien keskuudessa, kun taas yleisiä ne ovat olleet sukupuolesta riippumatta Keski- ja Etelä-Amerikasta, Kaakkois-Aasiasta ja Euroopasta muuttaneiden parissa

(Martikainen 2007, 55, 57.). Otsikon melko retorinen kysymys ”Onko puolison kulttuuritaustalla väliä?” vaatiikin tarkennusta ja kontekstualisointia, sillä edellä esitetyn tiedon valossa kulttuurisen taustan merkitys puolison valinnassa ei näyttäydy kaikille ryhmille ja yksilöille yhtä merkityksellisenä.

Käsillä oleva artikkeli liittyy väitöskirjatutkimukseeni, jossa tarkastelen pääosin laadullisin menetelmin, haastatteluin, transnationaalista avioitumista[1], puolison valintaa ja seurustelua Suomessa asuvien kurdien keskuudessa. Tekemissäni haastatteluissa etnisen ja kulttuurisen taustan merkitys puolison valinnassa nousi usein yhdeksi keskeiseksi nimittäjäksi ja pohdinnan kohteeksi haastateltavien neuvotellessa sopivan puolison ominaisuuksista (myös Eliassi 2010). Laadullisen aineiston vastinpariksi haluankin tässä artikkelissa selvittää, mitä tilastot kertovat avioitumiskäytännöistä ja niiden sukupuolisidonnaisuudesta Suomessa asuvan kurdiväestön keskuudessa: kenen kanssa avioitumista suositaan ja eroavatko sukupuolet tässä suhteessa toisistaan?

Käyttämäni tilastollisen aineiston[2] olen saanut Tilastokeskuksesta, ja se perustuu pääasiassa vuoden 2010 tietoihin kurdinkielisestä aikuisväestöstä. Tilastokeskuksen aineiston pohjalta tarkastelen siviilisäätyä, naimisissa olevien osalta henkilön ja tämän puolison äidinkieltä sekä syntymämaata sukupuolen mukaan. Näistä tilastoista etenkin äidinkieli antaa vahvimmin viitteitä henkilön avioitumisesta joko oman ryhmänsä sisältä tai sen ulkopuolelta tulevan puolison kanssa. Syntymämaakohtainen jaottelu puolestaan mahdollistaa tietyiltä osin erojen tarkastelun eri maista tulleiden kurdinkielisten kohdalla.

Tilastollinen aineisto ei ole täysin ongelmaton. Kurdien tilastoinnin hankaluus liittyy myös erityisesti siihen, että Suomessa ihmisiä ei tilastoida etnisyyden perusteella. Kurdit

---

[1] ”Transnationaalilla avioliitolla” viittaan avioliittojärjestelyyn , jossa henkilö avioituu samasta kulttuurisesta/etnisestä taustasta tulevan puolison kanssa siten, että he ovat asuneet ennen avioitumistaan eri valtioissa, jolloin avioitumisen seurauksena jompikumpi puolisoista muuttaa toiseen maahan asumaan. Esimerkiksi Suomessa asuva henkilö etsii kumppania joko entisestä kotimaastaan, vanhempiensa kotimaasta, tai diasporasta. Olen päätynyt käyttämään termiä ”transnationaali avioliitto” erotuksena esimerkiksi kansainvälisestä avioliitosta, joka nähdäkseni viittaa vahvemmin avioliittoihin, joissa puolisoiden kulttuuriset taustat ovat erilaiset. Termi ”transnationaali avioliitto” myös korostaa valtioiden rajat ylittävien sosiaalisten verkostojen merkitystä ja keskeistä roolia sopivan puolison löytämisessä (vrt. esim. Charsley 2012; Williams 2010; Williams 2012).

[2] Taulukot on tuotettu Tilastokeskuksen Tutkijapalvelujen Väestötilastossa. Siten mikroaineistot eivät ole hallussani, mikä rajaa aineiston analyysimahdollisuuksia: saamissani tilastoissa on ollut mahdollista tarkastella avioliittoon liittyviä seikkoja vain kahden muuttujan suhteen aina kerrallaan.

näkyvätkin tilastoissa lähinnä vain äidinkielensä[3] sekä epäsuorasti syntymämaan tai kansalaisuuden kautta. Syntymämaan perusteella kurdien määrän arvioiminen on hankalaa, koska tällöin ulkopuolelle jäävät esimerkiksi Suomessa syntyneet henkilöt. Syntymämaan mukaan kurdien arvioimista vaikeuttaa lisäksi se, että esimerkiksi Turkissa, Irakissa ja Iranissa syntyneiden joukossa on heidän lisäkseen myös muiden kansallisuuksien edustajia, kuten turkkilaisia, arabeja ja persialaisia. Kansalaisuuden mukaan tarkastelu on vieläkin epätarkempaa, koska se sulkee ulkopuolelle Suomen kansalaisuuden saaneet.

Suomessa asuvien itsensä kurdiksi identifioivien tarkkaa määrää onkin vaikea arvioida, sillä esimerkiksi ne kurdit, jotka eivät osaa kurdinkieltä, tai ovat ilmoittaneet äidinkielekseen jonkin muun kielen kuin kurdin, jäävät kurdeina tilastojen ulkopuolelle. Tällainen tilanne on esimerkiksi monien Turkissa syntyneiden kurdien kohdalla. Syynä tähän on Turkin valtion 1920-luvun alkupuolelta lähtien harjoittama erittäin voimakas assimilointipolitiikka, jonka tavoitteena on ollut sulauttaa maan etniset vähemmistöt valtaväestöön. Sulauttamisstrategiaan on kuulunut keskeisesti muun muassa kurdin kielen olemassaolon ja käytön kieltäminen. Myös kurdi-identiteetin tai kulttuurin ilmaisemista on pidetty uhkana Turkin kansalliselle yhtenäisyydelle. Tämän seurauksena monet etenkin Kurdistanin ulkopuolella Turkissa asuvat/asuneet kurdit ja heidän jälkeläisensä ovat menettäneet kosketuksensa omaan äidinkieleensä, koska he eivät ole voineet julkisesti käyttää tai opiskella sitä (esim. Hassanpour, Sheyholislami & Skutnabb-Kangas 2012; Fernandes 2012; Wahlbeck 2005). Siten äidinkielikään ei yksiselitteisesti ilmaise itsensä kurdiksi kokevien tarkkaa määrää Suomessa, joskin se antaa melko hyvin suuntaa siitä.

Suomen kurdiväestö

Ennen varsinaisten avioitumiseen liittyvien tilastojen tarkastelua luon lyhyen yleiskatsauksen Suomeen muuttaneiden kurdien maahanmuuton historiaan, sillä se antaa omat erityispiirteensä Suomen kurdiväestölle. Suomi eroaa monista muista Euroopan maista kurdiväestönsä osalta muun muassa siten, että Suomessa kurdeista huomattava osa on tullut kiintiöpakolaisina (erityisesti Irakista ja Iranista) ja turvapaikanhakijoina, kun puolestaan työperäisen maahanmuuton ja perheenyhdistämisen kautta muuttaneiden osuus on ollut

[3] Tilastokeskus saa tiedot henkilön äidinkielestä Väestötietojärjestelmä. Väestötietojärjestelmän tiedot henkilön äidinkielestä perustuvat henkilön omaan ilmoitukseen. Vanhemmat puolestaan ilmoittavat lapsensa äidinkielen. Väestötietojärjestelmässä on tiedot kaikista Suomen kansalaisista sekä Suomessa vakinaisesti asuvista ulkomaalaisista.

vähäisempi[4]. Kurdien Suomeen muutto ajoittuu historiallisesti lisäksi myöhempään ajankohtaan verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Vaikka ensimmäiset kurdit tulivat Suomeen jo 1970-luvulla, suurin osa Suomessa asuvista kurdeista on saapunut tänne pääasiassa 1990-luvun alkupuolelta lähtien (Wahlbeck 1999, 83–84.). Eurooppaan kurdeja saapui laajemmassa mittakaavassa sen sijaan jo 1960-luvulta lähtien vastauksena Euroopan talouskasvun myötä lisääntyneeseen työvoiman kysyntään. Tällöin kurdit tulivatkin Eurooppaan pääsääntöisesti siirtotyöläisiksi (erityisesti Turkista), ja myöhemmin lisääntyvässä määrin myös opiskelemaan, pakolaisina, turvapaikanhakijoina ja perheenyhdistämisen kautta. Työperäinen maahanmuutto suuntautui etenkin Saksaan, mutta pienemmässä mittakaavassa muun muassa Belgiaan, Hollantiin, Tanskaan, Iso-Britanniaan ja Ruotsiin (Alinia 2004; Ammann 2000; van Bruinessen 2000; Khayati 2008; Wahlbeck 2005).

Suomen kurdiväestö on myös suhteellisen pieni verrattuna moniin muihin Euroopan maihin, joskin kasvu on ollut tasaisen nousujohteinen. Esimerkiksi vuonna 2000 Suomessa äidinkielenään kurdia puhui reilu 3 000 henkeä, kun vuoden 2012 lopulla määrä oli jo lähes 9 300 henkilöä (Tilastokeskus 2013b)[5]. Kun otetaan huomioon se, että kaikki itsensä kurdiksi identifioivat eivät ole välttämättä merkinneet äidinkielekseen kurdinkieltä, arvio reilusta 10 000 henkilöstä täsmentyy melko lähelle todellista nykyistä määrää (ks. myös Wahlbeck 2013). Reilussa kymmenessä vuodessa kurdien määrä on siis kolminkertaistunut. Tämä luku jää kauaksi muualla Euroopassa asuvien kurdien määrästä. Esimerkiksi Saksassa kurdeja arvioidaan olevan lähes miljoona, Ruotsissakin arviot kurdien määrästä vaihtelevat 80 000–100 000 välillä (The Council of European Parliamentary Assembly 2006; Deutscher Bundestag 2011; myös Baser 2012).

Suomessa asuvat kurdit ovat pääsääntöisesti lähtöisin Irakin, Iranin ja Turkin valtioiden alueelta[6]. Alueellisesti he ovat sijoittuneet Suomessa siten, että noin puolet kurdinkielisistä on

---

[4] Turkista muuttaneiden kurdien kohdalla avioliiton, työn ja perheenyhdistämisen kautta saapuneiden osuus lienee jonkin verran suurempi, sillä vain harvat Turkista muuttaneet ovat saaneet pakolaisstatuksen Suomessa. Turkista tulleilla turvapaikanhakijoilla on myös ollut suurempia vaikeuksia saada Suomesta myönteistä päätöstä kuin esimerkiksi Irakista tai Iranista tulleilla hakijoilla (ks. Maahanmuuttovirasto 2012a; Wahlbeck 1999, 84; myös Leitzinger 2010, 76–77).

[5] Kurdia äidinkielenään puhuviin lukeutuvat ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien lisäksi myös heidän Suomessa syntyneet lapsensa.

[6] Kurdiväestöstä noin 90 prosenttia elää Turkissa, Irakissa ja Iranissa (Wahlback 1999, 39). Näiden valtioiden sekä Syyrian valtion alueelle sijoittuu Kurdistanin alue, jota kurdit ovat etupäässä asuttaneet, mutta joka ei ole saanut virallisen valtion asemaa. Onkin arvioitu, että kaksi kolmasosaa Turkista, Syyriasta, Irakista ja Iranista Suomeen muuttaneista olisi kurdeja (Leitzinger 2010, 78).

keskittynyt pääkaupunkiseudulle (Uudenmaan maakuntaan), viidesosa Varsinais-Suomeen, ja loput ovat hajaantuneet ympäri Suomea kuitenkin niin, että Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakunnissa asuu yhteensä noin viidessosa. Kaikkiaan siis yhdeksän kymmenestä maassamme asuvasta kurdinkielisestä on keskittynyt suurempiin kasvukeskuksiin (ks. Tilastokeskus 2013b).

Kurdinkielisen väestön sukupuolijakauma ei ole myöskään aivan tasainen, vaan miesvoittoinen. Esimerkiksi vuonna 2012 Suomen kurdiväestöstä naisia oli reilu kolmannes (38 %), ja miehiä vastaavasti kaksi kolmasosaa (62 %). Naisten osuus on pysytellyt liki kahdessa viidesosassa 1990-luvun alusta lähtien, korkeimmillaan se on ollut vuosina 1999–2006 (44 % väestöstä naisia), ja alhaisimmillaan vuonna 2010, jolloin naisia kurdinkielisistä oli vain reilu kolmasosa (35 %) (Tilastokeskus 2013b.).

Kuten mikä tahansa maahanmuuttajaryhmä, Suomessa asuvat kurdit muodostavat taustoiltaan varsin monimuotoisen ja vähemmän yhtenäisen joukon kuin mitä tilastot antavat ymmärtää. Tilastot eivät myöskään paljasta puolison valintaan hyvin keskeisesti kiinnittyviä historiallisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia. Tilastoja ja numeerisia tietoja tarkasteltaessa tämä monimuotoisuus, ihmiset erilaisine taustoineen ja ajatuksineen, jäävätkin helposti pimentoon. Siksi näen tärkeäksi ennen tilastollista tarkastelua tuoda näkyväksi sitä, mitä käsittelemäni tilastot eivät kerro.

Jo pelkästään kurdin kieli jakaantuu useisiin murteisiin, joista päämurteita ovat kurmanji ja sorani, ja niitä puhutaan eri puolilla Kurdistania. Kielelliset rajat eivät kuitenkaan noudata täysin maantieteellisiä valtioiden rajoja. Päämurteet eroavat kieliopillisesti siinä määrin toisistaan, että eri murteiden puhujat eivät välttämättä myöskään ymmärrä toisiaan (esim. Hassanpour 2012; Hassanpour, Sheyholislami & Skutnabb-Kangas 2012; Kreyenbroek 1992, 71). Kurdeista enemmistö on sunnimuslimeja, mutta heidän joukossaan on myös shiia muslimeja, juutalaisia, kristittyjä sekä Alevi, Yezidi ja Ahl-e Haqq (Yarsani) uskontokuntiin kuuluvia (esim. van Bruinessen 1992; McDowall 2004).

Uskonnollisuuden asteilta ja uskonnon harjoittamisen suhteen he eroavat myös paljon toisistaan. Esimerkiksi haastateltavistani monet olivat sunnimuslimeja, mutta heidän joukossaan oli islaminuskoa harjoittavien lisäksi maallistuneita muslimeja, vähemmistöuskontoihin kuuluvia, agnostikkoja ja ateisteja. Eroja luovat niin ikään

esimerkiksi erilaiset poliittiset näkemykset ja poliittinen aktiivisuus, henkilön ja hänen perheensä sosioekonominen asema ja luokka, lähtömaa poliittisine, kulttuurisine ja yhteiskunnallisine vaikutteineen, sekä Suomeen muuttoajankohta ja Suomessa asuttu aika. Perheen sisällä uskonnolliset, poliittiset kuin muutkaan, esimerkiksi avioitumiseen liittyvät näkemykset, eivät läheskään aina ole yhtenevät. Tästä kertoo jotakin jo se, että saman perheen sisaruksista osa on voinut avioitua suomalaisen, osa taas toisen kurdin kanssa. Suomessa asuvat kurdit eivät siis muodosta yhtä yhtenäistä yhteisöä. Havaitsin haastatteluja tehdessäni, että esimerkiksi yhteydenpito muihin Suomessa asuviin kurdeihin keskittyi monien haastateltavieni tapauksessa pääosin samoihin aikoihin ja samalta lähtöalueelta muuttaneisiin, sukulaisiin sekä saman uskonnollisen asenteen omaaviin.

Keitä ja kuinka suurta joukkoa kurdinkielisiä avioitumiskysymys koskettaa lähitulevaisuudessa?

Täysi-ikäisistä kurdinkielisistä lähes puolet (45 %) oli nuoria aikuisia (18–29-vuotiaita) vuonna 2011 (Tilastokeskus 2012a). Huomattavalle joukolle avioitumiskysymysten voidaan siis olettaa olevan tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa ajankohtaisia, varsinkin kun huomioidaan se, että avioitumiseen kohdistuu edelleen voimakkaita normatiivisia paineita yhteisön taholta (ks. myös Grabolle-Çeliker 2013). Tässä mielessä siviilisäädyn ja etenkin naimattomien ottaminen lähemmän tarkastelun kohteeksi on ollut mielekästä. Siviilisäädyn muutosten osalta olen tehnyt myös ajallista vertailua iän ja sukupuolen mukaan. Vertailuvuosiksi olen valinnut vuodet 2000, 2005 ja 2010. Taulukosta 1 onkin havaittavissa, että sukupuolet eroavat huomattavasti toisistaan siviilisäädyn suhteen. Vuonna 2010 miehistä naimattomia oli lähes puolet, kun naisista vain joka viides oli naimaton. Sitä vastoin suurin osa naisista, lähes kaksi kolmesta (64 %) oli naimisissa, kun vastaavasti miehistä vain reilut kaksi viidestä (43 %) oli avioitunut. Naisista suhteellisesti hieman useampi oli myös eronnut. Avoliitossa täysi-ikäisestä kurdinkielisestä väestöstä eli kaiken kaikkiaan 6 prosenttia, miehistä 6 ja naisista 5 prosenttia. Miesten avoperheissä puoliso oli tyypillisimmin suomalainen (49 %), kun naisten avoperheissä puoliso oli tyypillisimmin kurdi (70 %) (Tilastokeskus 2013c; vrt. Castaneda ym. 2012.).[7]

Tähän Taulukko 1

[7] Avoperheet päätellään perhetilastoissa katsomalla samassa taloudessa eläviä miehiä ja naisia. Tämän artikkelin puitteissa ei ole mahdollista syventyä tarkastelemaan avoperheitä tarkemmin.

Oletuksen mukaisesti molempien sukupuolten keskuudessa naimattomat olivat tyypillisesti nuoria aikuisia (18–29-vuotiaita). Sukupuolittain tarkasteltuna 18–29-vuotiaista kurdinaisista lähes puolet (45 %), ja miehistä jopa neljä viidestä (79 %) oli naimattomia. Laadullisen aineistoni valossa avioitumispaineet näyttäisivät kasvavan niin miehillä kuin naisilla, etenkin 30-ikävuoden lähestyessä tai sen ylityttyä, ja tämä näkyy myös tilastoaineistossa molempien sukupuolten kohdalla: 30–39-vuotiaista miehistä joka neljäs (29 %) oli naimaton, mutta naisista enää vain 6 prosenttia (Tilastokeskus 2012a.).

Naimattomien miesten suhteellisen korkea osuus vielä 30–39-vuotiaiden keskuudessa kielinee vaikeudesta löytää sopivaa puolisoa varsinkin, jos henkilö on muuttanut Suomeen ilman, että hänellä on perhettä tai sosiaalisia verkostoja Suomessa. Sosiaalisten verkostojen puute vaikeuttaa omiin maanmiehiin/naisiin, mutta myös suomalaisiin tutustumista, varsinkin, jos suomen kielen taito on heikko (ks. myös Leinonen 2011). Toki on huomioitava, että miesten keskimääräinen avioitumisikä on usein korkeampi kuin naisten, mikä heijastunee myös naimattomien miesten osuuteen 30–39-vuotiaiden ikäryhmässä[8]. Suomessa asuvien kurdien suhteellisen pieni määrä sekä suuret erot naimattomien miesten ja naisten osuuksissa asettavat kuitenkin erityisiä haasteita puolison löytämiselle Suomesta etenkin, jos toiveissa on avioitua toisen kurdin kanssa. Toisaalta, tilastoissa eivät näy epäviralliset parisuhteet / seurustelusuhteet, joita naimattomien keskuudessa varmasti on. Avoliitossa naimattomista kurdinkielisistä eli sen sijaan 8 prosenttia vuonna 2010, miehistä (6 %) naisia (2 %) hiukan useampi (Tilastokeskus 2013d)[9].

Taulukko 2 antaa ajallista perspektiiviä tarkasteltaessa muutoksia naimattomien naisten ja miesten osuuksissa. Kuten huomaamme, 2000-luvun aikana, erityisesti vuoden 2005 jälkeen naimattomien miesten osuus on kasvanut merkittävästi. Naimattomien naisten osuuden kasvu on ollut maltillisempaa, ja viitannee siihen, että Suomeen lapsena ja nuorena lapsuudenperheensä kanssa muuttaneet tytöt ovat aikuistuneet, mutta eivät ole vielä avioituneet.

---

[8] Tilastokeskukselta saamani aineiston puitteissa ei valitettavasti ole mahdollista tarkastella avioitumisikää sen tarkemmin.

[9] Kaikki avoliitossa olevat eivät ole naimattomia, vaan he voivat kuulua mihin tahansa siviilisäätyyn. Enimmäkseen avoliitossa elävät ovat naimattomia, toiseksi eniten joukossa on eronneita. Tämä pätee sekä koko väestöön että kurdeihin (Tilastokeskus 2013e.).

Taulukko 2 tähän

Miten selittää naimattomien miesten huomattavasti lisääntyneen osuuden? Todennäköisin selitys naimattomien miesten osuuden kasvuun viime vuosina löytynee sukupuolittuneista maahanmuuttosyistä ja muuttoiästä. Esimerkiksi kiintiöpakolaisstatuksen saaneet henkilöt ovat YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n valitsemia ja hyväksymiä, ja heidän joukossaan on paljon perhekunnittain muuttaneita. Monet Irakista ja Iranista varsinkin 1990-luvulla muuttaneet kurdit saapuivatkin kiintiöpakolaisina perheittäin (Walhbeck 1999, 84–85.). 2000-luvulla etenkin Irakista, mutta myös Iranista ja Turkista, on tullut myös turvapaikanhakijoita, joista monet ovat naimattomia, nuoria miehiä, joten on selvää, että heissä on paljon vielä naimattomia. Maahanmuuttosyiden sukupuolittuneisuuteen kurdinkielisten keskuudessa viittaakin se, että suurin osa esimerkiksi vuonna 2010 Suomesta oleskelulupaa turvapaikkaperusteisesti hakeneista Turkin (85 %), Irakin (85 %) ja Iranin (81 %) kansalaisista oli miehiä (Maahanmuuttovirasto 2012b.)[10].

Avioituminen, puolisovalinta ja sukupuoli tilastoissa

Jonkinlaista suuntaa siitä, kenen kanssa Suomessa asuvat kurdit tulevat todennäköisimmin avioitumaan, antaa naimisissa olevien kurdinkielisten tilastollinen tarkastelu puolison äidinkielen ja puolison syntymämaan mukaan. Nämä tilastot eivät kuitenkaan kerro mitään siitä, tulevatko toisen tai kolmannen sukupolven Suomessa syntyneet ja varttuneet kurdit suosimaan avioitumista samasta etnisestä taustasta tulevan puolison kanssa vai tulevatko monikulttuuriset avioliitot lisääntymään heidän keskuudessaan. Kyseisissä tilastoissa naimisissa olevat kurdinkieliset ovat nimittäin käytännössä katsoen kaikki ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia.

Taulukossa 3 on nähtävissä sukupuolten väliset erot puolisovalinnassa, kun sitä tarkastellaan aviopuolison äidinkielen suhteen. Vuonna 2010 kurdinkielisistä sekä miehistä että naisista suurin osa oli naimisissa samasta kielellisestä taustasta tulevan kumppanin kanssa kuitenkin niin, että naisista yli neljä viidestä, ja miehistä kaksi kolmesta oli naimisissa toisen kurdinkielisen kanssa. Miesten kohdalla kirjo on kuitenkin suurempi: heistä esimerkiksi

[10] Turvapaikkaa hakeneista Irakin kansalaiset ovat esimerkiksi viime vuosina (2008–2011) olleet suurin hakijaryhmä. Myös Iran ja Turkki ovat pysytelleet sitkeästi Top 10 -hakijamaan joukossa (Maahanmuuttovirasto 2012b.).

suomenkielisen kanssa oli avioitunut joka kahdeksas, kun naisista ainoastaan vain yksi sadasta.

Taulukko 3 tähän

Taulukossa huomiota kiinnittää myös kohta, joka koskee niitä henkilöitä, joiden puoliso elää parhaillaan ulkomailla. Huomionarvoista on, että vaikka miehillä on naisia noin kaksi kertaa useammin tällainen tilanne, myös 6 prosentilla naisista aviopuoliso asuu ulkomailla. Nämä luvut antavat viitettä transnationaalisesti solmittujen avioliittojen määrästä. On tosin muistettava, että henkilö on voinut avioitua jo kotimaassaan ennen muuttoaan sen sijaan, että hän olisi avioitunut vasta maahanmuuttonsa jälkeen ulkomailla asuvan kanssa. Tätä luvut/tilastot eivät paljasta, eivätkä myöskään sitä, missä valtiossa Suomen ulkopuolella elävä puoliso asuu. Melko todennäköistä kuitenkin on, että monet ovat avioituneet jo lähtömaassaan ennen muuttoa, kun muistamme, että monet ovat tulleet Suomeen kiintiöpakolaisina puolisonsa ja lastensa kanssa. Monilla turvapaikanhakijoilla voi olla myös se tilanne, että muu perhe on jäänyt kotimaahan odottamaan, jolloin myönteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen mahdolliselle puolisolle ja lapsille haetaan oleskelulupaa perheenyhdistämisen kautta.

Osa miehistä (3 %) ja naisista (5 %) on avioitunut turkinkielisen kanssa. Tämä ei välttämättä kuitenkaan tarkoita sitä, että puoliso olisi kaikissa tapauksissa etnisesti turkkilainen. Toisin sanoen se ei sulje pois mahdollisuutta, että henkilö olisi kurdi, kun muistetaan, että ainakin osa Turkissa asuneista kurdeista on menettänyt kosketuksensa äidinkieleensä[11]. Turkkilaisten ja kurdien välisten avioliittojen solmimista monimutkaistavat myös pitkälle historiaan ulottuvat konfliktit turkkilaisten ja kurdien välillä, sekä kurdien kohtaama syrjintä valtaväestön taholta (esim. Gunter 2011; Hassanpour, Sheyholislami & Skutnabb-Kangas 2012; Fernandes 2012; McDowall 2004). Toisaalta turkkilaisten ja kurdien väliset avioliitot ovat yleistyneet 1960-luvulta 1990-luvun lopulle tultaessa molempien sukupuolten keskuudessa Turkissa konflikteista huolimatta, vaikkakin taipumus avioitua oman ryhmän sisällä on edelleen vahva sekä turkkilaisten että kurdien keskuudessa (ks. Gündüz-Hoşgör & Smits 2002). Turkkilaisten ja kurdien välisten avioliittojen yleistymisen taustalla

[11] Näin oli esimerkiksi yhden haastattelemani kurdipariskunnan tapauksessa: mies osasi kurdia, ja nainenkin ymmärsi sitä jonkin verran, mutta käytännössä hänen vahvin kielensä oli turkki. Perhe käyttikin turkkia keskinäiseen ja lasten kanssa kommunikointiin.

todennäköisesti yhtenä keskeisenä tekijänä on maan sisäinen muuttoliike (erityisesti kylistä suurempiin kaupunkeihin). Monet kurdit ovat muuttaneet perinteisemmiltä kurdien asuttamilta alueilta Kaakkois-Turkista muun muassa työn ja parempien opiskelumahdollisuuksien vuoksi ”turkkilaisiin” kaupunkeihin, joissa arkipäiväisten kontaktien todennäköisyys turkkilaisten ja kurdien välillä lisääntyy (ks. Grabolle-Çeliker 2013).

Henkilön syntymävaltion ja puolison syntymävaltion tarkastelu havainnollistaa paremmin eroja eri maista muuttaneiden kurdinkielisten välillä. Taulukossa 4 on nähtävissä naimisissa olevien miesten syntymävaltio ja heidän puolisonsa syntymävaltio. Miesten välillä on havaittavissa selviä eroja sen suhteen, mistä maasta puoliso tyypillisimmin oli kotoisin. Niin Turkista, Irakista kuin Iranista kotoisin olevat kurdimiehet olivat tyypillisimmin avioituneet maannaisensa kanssa. Turkista kotoisin olevat miehet erosivat Irakista ja Iranista syntyneistä kuitenkin siten, että heistä peräti joka kolmas (32 %) oli avioitunut Suomessa syntyneen naisen kanssa. Heidän joukossaan monikulttuuriset avioliitot olivat siis selvästi yleisempiä kuin Irakissa (9 %) tai Iranissa (4 %) syntyneiden miesten keskuudessa.

Taulukko 4 tähän

Turkista ja Irakista lähtöisin olevien miesten kohdalla oli Iranissa syntyneitä miehiä myös yleisempää, että heidän puolisonsa asui ulkomailla (12 % /15 % vrt. 6 %) (ks. Taulukko 4). Oletettavasti näistä ulkomailla asuvista puolisoista monet ovat myös miehensä lähtömaasta kotoisin, vaikka tilastot eivät tätä kerrokaan. Yksi selitys eroille voi löytyä avioitumisjärjestelyistä. Jos kyseessä on transnationaali avioliitto, vierailumahdollisuudet kotimaahan ja sitä kautta potentiaalisen puolison tapaaminen ja tutustuminen hänen kanssaan on helpompaa ja turvallisempaa Turkissa ja Irakissa (Irakin Kurdistanissa) kuin Iranissa, jonka rajat ovat suljetummat. Esimerkiksi Iranista lähteneet / paenneet haastateltavani eivät kaikki ole uskaltaneet käydä kotimaassaan lainkaan muuttonsa jälkeen. Sen sijaan Turkista ja Irakista muuttaneiden haastateltujen ja heidän perheidensä keskuudessa vierailut kotimaahan eivät ole harvinaisia.

Eroja syntymävaltioiden välillä ilmeni myös siten, että Turkissa syntyneet miehet olivat hyvin harvoin avioituneet Irakissa tai Iranissa syntyneiden naisten kanssa. Irakin ja Iranin valtioiden rajojen yli puolin ja toisin oli sen sijaan solmittu jonkin verran ylirajaisia

avioliittoja siten, että etenkin Iranissa syntyneistä miehistä 8 prosenttia oli avioitunut Irakissa syntyneen naisen kanssa. Tämä selittynee suurelta osin kielellisillä ja historiallisilla syillä. Vaikka murrealueet eivät noudatakaan täysin valtioiden rajoja, kurdin kielen päämurteista sorania puhutaan erityisesti Irakin Kurdistanissa, mutta myös Iranin Kurdistanin alueilla, kun taas kurmanjia puhutaan pääosin Turkin Kurdistanin alueella (Hassanpour 2012). Tästä johtuen Irakista ja Iranista muuttaneilla kurdeilla on todennäköisemmin keskenään yhteinen äidinkieli, joka katsotaan varmasti eduksi puolison valinnassa.

Lisäksi Iranissa että Irakissa asuneet kurdit ovat kohdanneet paljon sortoa ja vainoa Irakin ja Iranin valtioiden taholta menneinä vuosikymmeninä. Esimerkiksi 1980-luvun lopulla Saddam Husseinin harjoittaman kansanmurhaan pyrkivän vähemmistöpolitiikan seurauksena sadattuhannet kurdit joutuivat pakenemaan muun muassa pommituksia ja kemiallisia iskuja naapurivaltioihin, etupäässä Iraniin. Myös Irakin ja Iranin välinen sota 1980-luvun alussa sekä Iranin vallankumous 1979, joka heikensi kurdien asemaa Iranissa, ajoi kurdeja maanpakoon (esim. Gunter 2011; McDowall 2004; Wahlbeck 1999; Yildiz 2004). Näistä muuttoliikkeistä johtuen kyseisistä valtioista muuttaneilla kurdeilla on monilla sosiaalisia verkostoja, sukulaisia, naapureita ja ystäviä yli Irakin ja Iranin valtioiden rajojen. Sosiaaliset verkostot puolestaan ovat usein keskeisessä asemassa etenkin silloin, kun puolisoa etsitään omasta lähtömaasta (esim. Beck-Gernsheim 2007). Mahdolliseen tulevaan puolisoon tutustuminen voikin tapahtua esimerkiksi silloin, kun käydään vierailulla ystävien ja sukulaisten luona kotimaassa.

Kun tarkastellaan kurdinkielisten naimisissa olevien naisten syntymävaltion ja puolison syntymävaltion välistä yhteyttä, näyttää se hiukan toisenlaiselta kuin miehillä. Kuten taulukosta 5 on luettavissa, naisten puolisot ovat tyypillisesti samasta lähtömaasta kotoisin kuin henkilö itse. Tämä avioitumistaipumus näyttäisi olevan vahvempi kuin miehillä. Naisilla puolison syntymämaiden kirjo oli myös miehiin verrattuna selvästi suppeampi ja maantieteellisesti rajatumpi.

Taulukko 5 tähän

Turkissa syntyneistä naisista (kuten miehistäkin) vain ani harva oli avioitunut Irakista tai Iranista kotoisin olevan puolison kanssa, kun puolestaan Irakin ja Iranin valtioiden rajojen yli oli solmittu jonkin verran ylirajaisia avioliittoja. Lähtömaittain tarkasteltuna eniten

sukupuolten välillä oli eroa Turkissa syntyneiden naisten ja miesten välillä puolisovalinnassa: naiset olivat avioituneet tyypillisesti maanmiehensä kanssa, kun taas miehistä lähes kaksi viidestä oli avioitunut oman ryhmänsä ulkopuolisen, usein suomalaisen naisen kanssa (ks. myös Martikainen 2007).

Tilastot näyttävät siten viittaavaan melko vahvasti siihen, että miehillä on liikkumavaraa puolison valinnassa tämän kulttuurisen tai etnisen taustan suhteen jonkin verran naisia enemmän. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että eroja liikkumavarassa miestenkin välillä on havaittavissa riippuen esimerkiksi syntymävaltiosta. Erityisesti Iranista muuttaneilla miehillä liikkumavara näyttäisi kapeammalta kuin Turkissa tai Irakissa syntyneillä. Iranissa syntyneiden miesten ja naisten puolisovalinnat eivät eronneetkaan kovin paljon toisistaan, vaan kumpikin sukupuoli näytti vahvasti suosivan oman ryhmän sisällä avioitumista. Vaikka naisten monikulttuuriset avioliitot ovatkin harvinaisempia, rajanylityksiä kuitenkin tapahtuu. Sellaisenaan ne kielivät myös mahdollisuudesta haastaa ja ylittää ns. etnoseksuaalisia rajoja sekä diskursseja, jotka määrittelevät nämä rajat pyhiksi ja kiinteiksi (esim. Eliassi 2010, 101; etnoseksuaalista rajoista ks. Nagel 2003).

Pohdintaa

Avioliittokysymykset ovat nyt ja lähitulevaisuudessa ajankohtaisia suurelle joukolle Suomessa asuvia kurdeja. Yhdeksi keskeiseksi kysymykseksi nousee, kenen kanssa he avioituvat: lisääntyvätkö monikulttuuriset avioliitot, vai suositaanko edelleen avioitumista oman ryhmän keskuudessa? Joidenkin tutkimusten mukaan epäsuhtaisella sukupuolijakaumalla ja ryhmän koolla on nähty olevan vaikutusta avioitumiskäytäntöihin: pienissä maahanmuuttajaryhmissä avioidutaan todennäköisemmin monikulttuurisesti yksinkertaisesti siksi, että kumppanin löytäminen samasta etnisestä ryhmästä on hankalampaa ja valinnanvaraa on niukemmin (esim. Kalmijn & van Tubergen 2006, 371; Kalmijn 1998, 402). Näiden teorioiden mukaan voisi siis olettaa monikulttuuristen avioliittojen lisääntyvän Suomessa asuvien kurdien keskuudessa etenkin, kun naimattomien miesten osuus on niinkin suuri, että kaikille ei yksinkertaisesti löydy ainakaan Suomesta vaimoa omasta etnisestä taustasta.

Toisaalta kaikki tutkimukset eivät tue näkemystä ryhmäkoon vaikutuksista puolisopreferenssiin. Aviopuolison valintaan liittyvät tekijät ovat monimutkaisempia, ja

niihin vaikuttavat muun muassa kulttuuriset näkemykset avioliitosta ja sopivasta puolisosta, mutta myös ympäröivän yhteiskunnan asenteet ja vastaanottavan yhteiskunnan maahanmuuttopolitiikka ja -lainsäädäntö (esim. Carol 2013; Leinonen 2011; Rytter 2012). Myös yhteisön yhtenäisyydellä on todettu olevan vaikutusta avioitumistapoihin: mitä tiiviimpi yhteisö on, sitä harvinaisempia monikulttuuriset avioliitot ovat (Penny & Khoo 1996, 16). Useat tutkimukset osoittavatkin, että esimerkiksi Euroopassa tietyillä maahanmuuttajaryhmillä (esim. Turkista, Marokosta ja Pakistanista muuttaneilla) ja heidän jälkeläisillään toisessa ja kolmannessa sukupolvessa on ollut tapana suosia avioitumista samasta etnisestä tai kulttuuritaustasta tulevan puolison kanssa, ja siten jatkaa vanhempiensa lähtömaan tyypillisiä avioliittokäytäntöjä. Usein aviopuoliso on näissä tapauksissa löytynyt omasta tai vanhempien kotimaasta. Taustalla olevat motiivit ja syyt ovat monimutkaisia, eikä niitä ole tässä yhteydessä mahdollista eritellä kovin seikkaperäisesti. Yhtenä keskeisenä motiivina on kuitenkin löytää puoliso, joka jakaa saman kulttuurin ja kielen. Taustalla on muun muassa ajatus, että tällaisen henkilön kanssa on todennäköisempää muodostaa toimiva ja kestävä suhde, jossa puolisoiden välillä vallitsee suurempi yhteisymmärrys, kuin jos puolisoilla olisi erilaiset kulttuuriset taustat (esim. Beck-Gernsheim 2007; Eliassi 2010; Farahani 2007; Lievens 1999; Schmidt 2008; Shaw 2001; vrt. Leinonen 2011).

Kurdit eivät ole ainut maahanmuuttajaryhmä Suomessa tai muualla maailmassa, jonka keskuudessa suositaan oman ryhmän sisällä avioitumista. Onkin syytä muistaa, että lähes aina etniset ryhmät kannustavat jäseniään pitäytymään ”omissaan” (Nagel 2003, 14–15). Tämä ei ole ollut poikkeuksellista myöskään 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolella Kanadaan tai Yhdysvaltoihin muuttaneiden suomalaissiirtolaisten keskuudessa (esim. Lindström-Best 1988). Erityisesti tilanteissa, joissa ryhmä on kohdannut historiansa aikana mittavia vainoja, sortoa ja syrjintää valtayhteiskunnan taholta, etnisyyden ja oman ryhmän säilymisen merkitys korostuu entisestään. Kuten eräs haastateltavistani totesikin, hän on ylpeä kurdinaisista, koska ilman heitä kurdeja ei olisi. Tällöin oman ryhmän sisällä avioituminen muodostuu yhdeksi keskeiseksi keinoksi, jolla pyritään säilyttämään ja turvaamaan ”oman kansan” olemassaolo myös tulevaisuudessa (ks. esim. Eliassi 2010; Nagel 2003; Säävälä 2007).

Oletettavasti varsinkin ensimmäisen sukupolven keskuudessa monet Suomessa asuvat kurdit suosivat avioitumista oman ryhmän jäsenen kanssa jatkossakin. Suomessa syntyneet kurdinuoret varttuvat kuitenkin toisenlaisessa elämismaailmassa kuin heidän vanhempansa. Oletettavaa onkin, että eroja puolisovalinnoissa tulee ilmenemään jonkin verran ensimmäisen

ja toisen sukupolven kurdien välillä jo siitäkin syystä, että osa kasvaa monikulttuurisissa perheissä, ja heidän identiteettinsä voi siten olla monietninen. On myös muistettava, että muutoksia avioitumiskäytännöissä tapahtuu niin ikään vanhempien lähtömaissa, joskin muutokset tapahtuvat usein hitaasti. Joka tapauksessa jokainen rajanylitys haastaa ja venyttää etnoseksuaalisia rajoja tehden tilaa myös toisenlaisille valinnoille.

Kirjallisuus

Alinia, Minoo (2004): Spaces of Diasporas. Kurdish identities, experiences of otherness and politics of belonging. Göteborg Studies in Sociology No. 22. Doktorsavhandling, Sociologiska Institutionen, Göteborgs universitet, Göteborg.

Ammann, Birgit (2000): Kurden in Europa. Ethnizität und Diaspora. LIT Verlag, Münster.

Baser, Bahar (2012): Inherited Conflicts: Spaces of Contention between Second-Generation Turkish and Kurdish Diasporas in Sweden and Germany. Department of Political and Social Sciences. European University Institute, Florence.

Beck-Gernsheim, Elisabeth (2007): Transnational Lives, Transnational Marriages: a Review of the Evidence from Migrant Communities in Europe. Global Networks 7, 3, 271–288.

Carol, Sarah (2013): Intermarriage Attitudes Among Minority and Majority Groups in Western Europe: The Role of Attachment to the Religious In-Group. International Migration, Vol. 51., No. 3, 67–83.

Castaneda, Anu E., Rask, Shadia, Koponen, Päivikki, Mölsä, Mulki & Koskinen, Seppo (toim.) (2012): Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Raportti 61/2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tampere.

Charsley, Katharine (2012): Transnational Marriage. Teoksessa: Charsley, Katharine (toim.): Transnational marriage. New Perspectives from Europe and Beyond. Routledge, New York & London, pp. 3–22.

Deutscher Bundestag (2011): In Deutschland leben laut Schätzung zirka 800.000 Kurden. Saatavilla: http://www.bundestag.de/presse/hib/2011_03/2011_099/02.html Luettu 18.9.2013.

Eliassi, Barzoo (2010): A Stranger in my homeland. The politics of belonging among young people with Kurdish backgrounds in Sweden. Mid Sweden University, Östersund.

Fataneh, Farahani (2007): Diasporic Narratives of Sexuality. Identity Formation among Iranian-Swedish Women. Doctoral Thesis in Ethnology at Stockholm University. Stockholm University, Stockholm.

Grabolle-Çeliker, Anna (2013): Kurdish life in contemporary Turkey. Migration, Gender and Ethnic Identity, I.B.Tauris, Londo & New York.

Gunter, Michael M. (2011): The Kurds ascending: the evolving solution to the Kurdish problem in Iraq and Turkey, Palgrave Macmillan, NewYork.

Gündüz-Hoşgör, Ayşe. & Smits, Jeroen (2002): Intermarriage between Turks and Kurds in contemporary Turkey. Inter-ethnic Relations in an Urbanizing Environment. European Sociological Review, 18 (4), 417–432.

Fernandes, Desmond (2012): Modernity and the linguistic genocide of Kurds in Turkey. International Journal of the Sociology of the Language, 217 (Sep 2012), 75–98.

Hassanpour, Amir (2012): The indivisibility of the nation and its linguistic divisions. International Journal of the Sociology of the Language, 217 (Sep 2012), 48–73.

Hassanpour, Amir, Sheyholislami, Jaffer & Skutnabb-Kangas, Tove (2012). Introduction. Kurdish: Linguicide, resistance and hope. International Journal of the Sociology of the Language: 217 (Sep 2012), 1–18.

Kalmijn, Matthijs (1998): Intermarriage and homogamy: Causes, patterns, trends. Annual Review of Sociology, 24, 395–421.

Kalmijn, Matthijs & van Tubergen, Frank. (2006): Ethnic Intermarriage in the Netherlands: Confirmations and refutations of accepted insights. European Journal of Population, 22, 371–397.

Khayati, Khalid (2008): From Victim Diaspora to Transborder Citizenship? Diaspora Formation and Transnational Relations Among Kurds in France and Sweden. Linköping Studies in Arts and Science No. 435. Linköping University, Linköping.

Kreyenbroek, Philip G. (1992): On the Kurdish language. Teoksessa: Kreyenbroek, Philip G.& Sperl, Stefan (toim.): The Kurds. A Contemporary Overview. Routledge, London & New York, pp. 53–64.

Leinonen, Johanna (2011): "A Yankee boy promised me everything except the moon." Changing marriage patterns of Finnish migrants in the U.S. in the twentieth century. Teoksessa: Heikkilä, Elli & Koikkalainen, Saara (toim.): Finns Abroad. New Forms of Mobility and Migration. Migration Studies C 21, Siirtolaisuusinstituutti, Turku, pp. 82–102.

Leitzinger, Antero (toim.) (2010): Mansikkamaan vartijat. Muistelmia ulkomaalaishallinnosta eri vuosikymmeniltä. Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Lievens, John (1999): Family-forming Migration from Turkey and Morocco to Belgium: the Demand for Marriage Partners from the Countries of Origin. International Migration Review 33, 717–744.

Lindström-Best, Varpu (1988): Defiant sisters: A Social history of Finnish immigrant women in Canada. Multicultural History Society of Ontario, Toronto.

Maahanmuuttovirasto (2012a): Tilastot. Turvapaikka- ja pakolaistilastot. Saatavilla: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot Luettu 15.1.2013.

Maahanmuuttovirasto (2012b): Tilastot. Tilastokatsaukset ja -analyysit turvapaikka-asioista, vuosi 2010. Saatavilla: http://www.migri.fi/download/31527_Tilastokatsaus_2011_tupa_VALMIS.pdf Luettu 15.1.2013.

Martikainen, Tuomas (2007): Maahanmuuttajaväestön sukupuolittuneisuus, perheellistyminen ja sukupolvisuus**.** Teoksessa: Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Väestöliitto, Helsinki, pp. 38–67.

McDowall, David (2004): A Modern History of the Kurds. 3. painos. I.B.Tauris, London & New York.

Nagel, Joanne (2003): Race, Ethnicity, and Sexuality. Intimate Intersections, Forbidden Frontiers. Oxford University Press, New York & Oxford.

Penny, Janet & Khoo, Siew-Ean (1996): Intermarriage: A study of migration and integration. Australian Government Publishing Service, Canberra.

Rytter, Mikkel (2012): Semi-legal family life: Pakistani couples in the borderlands of Denmark and Sweden. Global Networks, Vol. 12., No. 1., 91–108.

Schmidt, Garbi (2008): Transnational Families among Turks and Pakistanis in Denmark: Good Subjects, Good Citizens and Good Lives. Finnish Journal of Ethnicity and Migration Vol. 3., No. 3., 13–19.

Shaw, Alison (2001): Kinship, cultural preference and immigration: consanguineous marriage among British Pakistanis. Journal of the Royal Anthropological Institute, 7, 315–334.

Säävälä, Minna (2007): Sukupuoli etnisen itseymmärryksen keskiössä: Naiseus, avioliitto ja perhe Kosovon albaaninaisten puheessa. Teoksessa: Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto, s. 68–87.

The Council of European Parliamentary Assembly (2006): The cultural situation of the Kurds. Saatavilla: http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=11316&Language=EN Luettu 18.9.2013.

Tilastokeskus (2012a): Kurdinkieliset iän, sukupuolen ja siviilisäädyn mukaan 2000, 2005, 2010 ja 2011. Tilastokeskus, Helsinki.

Tilastokeskus (2012b): Kurdinkieliset 18–65-vuotiaat naimisissa olevat sukupuolen ja aviopuolison äidinkielen mukaan 2010. Tilastokeskus, Helsinki.

Tilastokeskus (2012c): Kurdinkieliset 18–65-vuotiaat naimisissa olevat miehet ja naiset syntymävaltion ja puolison syntymävaltion mukaan 2010. Tilastokeskus, Helsinki.

Tilastokeskus (2013a): Perheet-tietokanta. Tilastokeskus, Helsinki. Saatavilla: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/perh/perh_fi.asp Luettu 18.9.2013.

Tilastokeskus (2013b): Väestörakenne-tietokanta. Tilastokeskus, Helsinki. Saatavilla: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp Luettu 18.9.2013.

Tilastokeskus (2013c): Täysi-ikäisten kurdinkielisten avoperheet sukupuolen ja puolison kielen mukaan 12/2010. Tilastokeskus, Helsinki.

Tilastokeskus (2013d): Kurdinkieliset naimattomat täysi-ikäiset perhetyypin mukaan 2010. Tilastokeskus, Helsinki.

Tilastokeskus (2013e): Sähköpostitiedonanto, Eevi Lappalainen, 3.4.2013.

van Bruinessen, Martin (1992): Kurdish society, ethnicity, nationalism and refugee problems. Teoksessa: Kreyenbroek, Philip G. & Sperl, Stefan (toim.): The Kurds. A Contemporary Overview. Routledge, London & New York, pp. 33–67.

van Bruinessen, Martin (2000): Transnational aspects of the Kurdish question. Saatavilla: http://www.let.uu.nl/~Martin.vanBruinessen/personal/publications/transnational_Kurds.htm Luettu 7.1.2013.

Wahlbeck, Östen (1999): Kurdish Diasporas: A Comparative Study of Kurdish Refugee Communities. Macmillan, London.

Wahlbeck, Östen (2005): Kurds in Finland. Teoksessa: Ember, Melvin, Ember, Carol R & I Skoggard, Ian A. (toim.): Encyclopedia of diasporas: immigrant and refugee cultures around the world, Acedemic / Plenum Publishers, New York, pp. 1004–1010.

Wahlbeck, Östen (2013): The Kurdish Refugee Diaspora in Finland, Diaspora Studies, 5, 1, 44–57.

Williams, Lucy (2010): Global marriage: cross-border marriage migration in global context. Palgrave Macmillan, Basingstoke & New York.

Williams, Lucy (2012): Transnational Marriage Migration and Marriage Migration: An Overview. Teoksessa: Charsley, Katharine (toim.): Transnational marriage. New Perspectives from Europe and Beyond. Routledge, New York & London, pp. 23–37.

Yildiz, Kerim (2004): The Kurds in Iraq. The Past, Present and Future. The Kurdish Human Rights Project. Pluto Press, London.

Taulukko 1. Suomessa asuvat täysi-ikäiset (18–65-vuotiaat) kurdinkieliset sukupuolen ja siviilisäädyn mukaan 2010, %.

Siviilisääty	**Miehet**	**Naiset**	**Yhteensä**
Naimaton	48	22	39
Naimisissa	43	64	51
Eronnut	8	12	9
Leski	1	2	1
Yht., %	100	100	100
N	3 720	2 005	5 725

Lähde: Tilastokeskus 2012a.

Taulukko 2. Naimattomien osuus täysi-ikäisistä (18–65-vuotiaat) kurdinkielisistä sukupuolen mukaan vuosina 2000, 2005 ja 2010, %.

Naimattomia	**2000**	**2005**	**2010**
Naiset	16 (N=695)	20 (N=1 308)	22 (N=2 005)
Miehet	29 (N=996)	33 (N=1 843)	48 (N=3 720)
Yhteensä	24 (N=1 691)	28 (N=3 151)	39 (N=5 725)

*N=Naisten/miesten määrä yhteensä siviilisäädystä riippumatta
Lähde: Tilastokeskus 2012a.

Taulukko 3. Naimisissa olevat 18–65-vuotiaat kurdinkieliset aviopuolison äidinkielen ja sukupuolen mukaan 2010, %.

Puolison äidinkieli	**Miehet**	**Naiset**	**Yht. %**
kurdi	67	85	75
suomi	12	1	7
turkki	3	5	4
muu*	7	3	5
puoliso ulkomailla	11	6	9
Yht., %	100	100	100
N	1 604	1 291	2 895

*Kohta muu sisältää seuraavat äidinkielet: albania, arabia, armenia, azeri, bosnia, englanti, kazakki, kiina, makedonia, persia, puola, ruotsi, saksa, somali, tamili, turkmeeni, vietnam, viro ja äidinkieli tuntematon.
Lähde: Tilastokeskus 2012b.

Taulukko 4. Kurdinkieliset 18–65-vuotiaat naimisissa olevat miehet syntymämaan ja puolison syntymämaan mukaan 2010, %.

	Miehen syntymävaltio				**N**
Puolison syntymävaltio	Turkki	Irak	Iran	Muu	
Turkki	51	0	0	2	163
Irak	0	69	8	5	554
Iran	0	3	79	0	429
Suomi	32	9	4	24	195
Puoliso ulkomailla	12	15	6	5	183
Muu*	5	4	3	64	80
Yhteensä	100	100	100	100	-
N	310	745	508	41	1 604

*Kohta muu valtio sisältää maat: Afganistan, Algeria, Armenia, Entinen Neuvostoliitto, Entinen Jugoslavia, Itävalta, Kazakstan, Kiina, Latvia, Marokko, Pakistan, Puola, Ruotsi, Saksa, Serbia, Somalia, Swazimaa, Sveitsi, Syyria, Ukraina, Venäjä, Vietnam, Viro ja tuntematon.
Lähde: Tilastokeskus 2012c.

Taulukko 5. Kurdinkieliset 18–65-vuotiaat naimisissa olevat naiset syntymämaan ja puolison syntymämaan mukaan 2010, %.

	Naisen syntymävaltio				**N**
Puolison syntymävaltio	Turkki	Irak	Iran	Muu	
Turkki	92	0	1	18	189
Irak	1	83	5	0	528
Iran	0	7	89	0	453
Suomi	1	2	1	0	17
Puoliso ulkomailla	6	7	4	7	76
Muu*	0	1	0	75	28
Yhteensä	100	100	100	100	-
N	195	607	461	28	1 291

*Kohta muu valtio sisältää maat: Afganistan, Armenia, Egypti, Entinen Jugoslavia, Libanon, Pakistan, Syyria, Tunisia ja tuntematon.
Lähde: Tilastokeskus 2012c.